DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 5
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 5)

1. Bir lisenin coğrafya öğretmeni, öğrencilerinden proje ödevi için konu önerisi istemiştir. Öğrencilerin önerdiği konulardan bazıları aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Zeytin ağaçlarının Türkiye'deki dağılışının kış sıcaklıklarıyla ilişkisi
- **II.** Bir yanardağdan çıkan lavın içerdiği elementlerin kimyasal oranları
- **III.** Bir ilçede kış aylarında hava kirliliğinin vadi tabanındaki mahallelerde yoğunlaşması
- **IV.** Malazgirt Meydan Muharebesi'nin hangi yılda yapıldığı
- **V.** Kıyıdaki kum tepelerinin (kumulların) biçiminin hâkim rüzgâr yönüyle ilişkisi
- **VI.** Bir ilacın etken maddesinin insan vücudundaki etkisi

1.1. Önerilen konuların her birinin coğrafyanın inceleme alanına **girip girmediğini** aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Giriyor / Girmiyor
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

1.2. Coğrafyanın inceleme alanına girmeyen konulardan **birini** seçerek konuyu, coğrafyanın inceleme alanına girecek biçimde yeniden yazınız. Ardından coğrafyanın konusunu **doğal ortam, beşerî ortam** ve **etkileşim** kavramlarını kullanarak tek cümleyle tanımlayınız.

2. Kurgusal Sarıada'da bir üniversitenin coğrafya bölümü üç yıl sürecek bir araştırma projesi başlatmıştır. Projede altı çalışma grubu aşağıdaki konuları incelemektedir.

- **I.** Adadaki köylerin kuruluş yerleri ve taş evlerin yapım özellikleri
- **II.** Son elli yılda adadan anakaraya göç edenlerin yaş ve cinsiyet yapısı
- **III.** Adanın güneyindeki tuz gölünün su seviyesinde ve tuzluluğunda görülen mevsimlik değişim
- **IV.** Zeytinliklerin bulunduğu kırmızı renkli toprakların oluşumu ve özellikleri
- **V.** Adada konuşulan yerel ağız, düğün gelenekleri ve yöresel yemekler
- **VI.** Ada ile anakara arasındaki feribot seferlerinin balıkçılık ve zeytin ticaretine etkisi

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.1. Her çalışma grubunun konusunun coğrafyanın hangi **alt dalına** ait olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Alt dal
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

2.2. Çalışma grupları verilerini aşağıdaki yollarla toplayıp işlemiştir.

- **a.** Nüfus sayımı sonuçlarından yaş gruplarının oranları hesaplanmış ve bu oranlarla grafikler hazırlanmıştır.
- **b.** Tuz gölünün 1995 ve 2025 yıllarında uydudan alınan görüntülerindeki kıyı çizgileri karşılaştırılmıştır.
- **c.** Köylerin konumları ile yükselti, eğim ve su kaynakları katmanları bilgisayar programında üst üste çakıştırılarak yeni yerleşim için uygun alanlar sorgulanmıştır.
- **d.** Arazide ölçülen zeytinlik sınırları belirli bir oranda küçültülerek kâğıda aktarılmış, harita lejantı hazırlanmıştır.

Her işlemde kullanılan **coğrafi tekniği** aşağıdaki tabloya yazınız.

İşlem	Coğrafi teknik
a	
b	
c	
d	

3. Kurgusal Yenidere Mahallesi'nde muhtarlık, olası bir depremden sonra mahalle halkının güvenle toplanabileceği bir **acil toplanma alanı** belirlemek istemektedir. Bunun için üç aday alan incelenmiş, bulgular aşağıdaki tabloya yazılmıştır.

Aday alan	Zemin ve arazi	Çevresi	Ulaşım ve altyapı
A	Dere kenarındaki park; gevşek alüvyal dolgu zemin, düz	Etrafı sekiz katlı apartmanlarla çevrili	Mahalle merkezine 300 m; tek ve dar bir sokakla ulaşılıyor
B	Okul bahçesi ve yanındaki boş arazi; sağlam kaya zemin, düz	Yakınında yıkıldığında alana düşebilecek yüksek yapı yok	Mahalle merkezine 600 m; iki ana caddeye açılıyor; su ve elektrik bağlantısı var
C	Yamaçtaki çayırlık; eğim fazla, eski heyelan izleri var	Çevresi boş	Mahalle merkezine 400 m; yalnız patikayla ulaşılıyor; altyapı yok

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.1. Acil toplanma alanı olarak hangi aday alanın seçilmesi gerektiğini yazınız. Seçiminizi tablodaki bilgilere dayanan **üç** mekânsal ölçütle gerekçelendiriniz.

3.2. Bu karar sürecinde mahalle halkının coğrafya bilgisine sahip olmasının önemini **iki** yönden açıklayınız.

4. "Coğrafya biliminin gelişimi" konulu bir sunum hazırlayan bir öğrenci, genel ağda okuduğu bir yazıdan not kartına yalnızca şu cümleyi yazmıştır:

> *"Piri Reis, ilk dünya haritasını 1513 yılında çizmiştir. (internetten)"*

4.1. Bu notun sunumda kaynağa dayalı bir bilgi olarak kullanılabilmesi için not kartına kaydedilmesi gereken **dört** künye bilgisini yazınız. Bilgi toplarken künye kaydetmenin neden gerekli olduğunu açıklayınız.

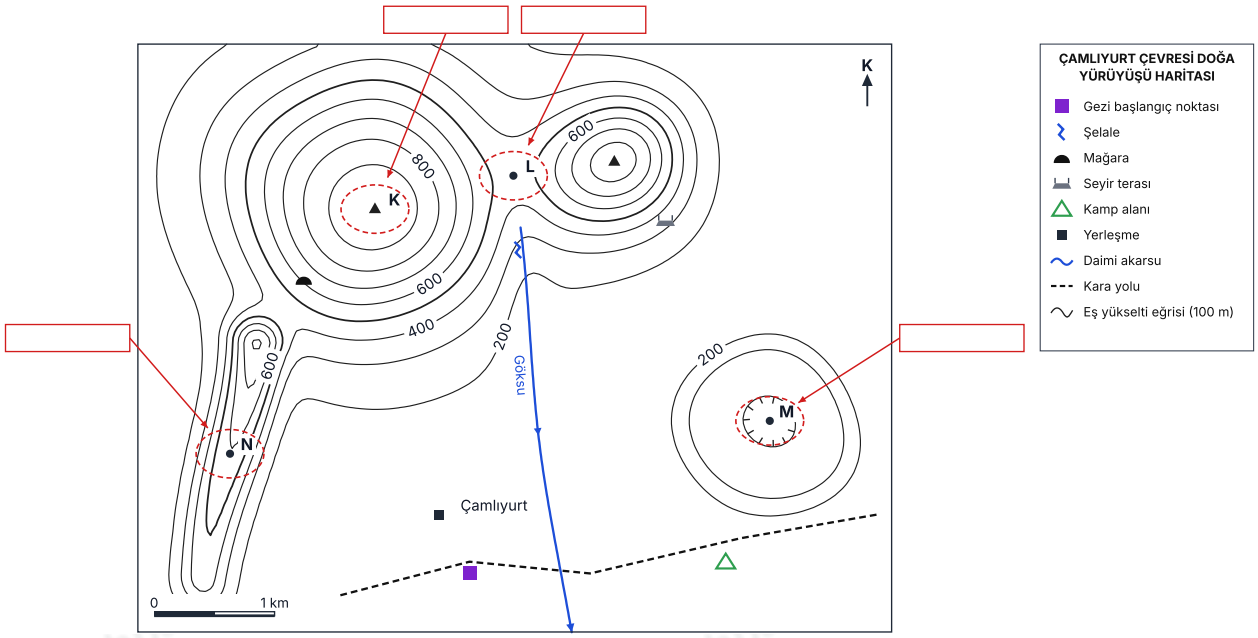
4.2. Öğrenci sunumuna **Kaşgarlı Mahmud**, **Kâtip Çelebi** ve **Vidal de la Blache** hakkında bilgi eklemek istemektedir. Bu bilim insanlarının her birinin yaşadığı **tarihî çağı** ve coğrafya bilimine **bir** katkısını yazınız.

5. Şekil 1'de kurgusal Çamlıyurt çevresinin doğa yürüyüşü haritası verilmiştir. Haritadan yararlanarak soruları

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

cevaplayınız.

Şekil 1

5.1. Haritada K, L, M ve N ile gösterilen yerlerin yer şekli adlarını haritadaki boş kutulara yazınız.

5.2. Aşağıdaki tabloda verilen yerlerin birbirine göre hangi **yönde** bulunduğunu yazınız.

Yer	Yön
Mağara, Çamlıyurt'un	
L noktası, K noktasının	
Kamp alanı, M noktasının	
Seyir terası, Başlangıç noktasının	

5.3. Aşağıdaki yerlerin hangi iki eş yükselti eğrisi arasında bulunduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

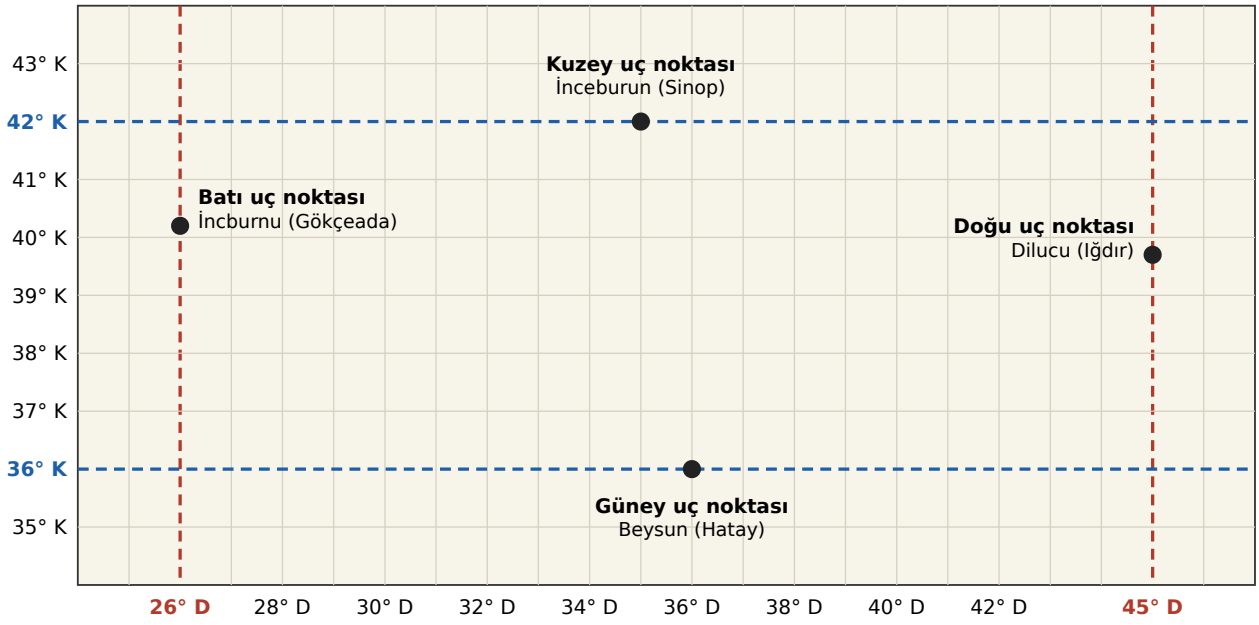
Yer	Yükselti aralığı (m)
Başlangıç	
Şelale	
Mağara	
Seyir terası	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.4. K tepesi ile L boyunun doğusundaki tepeden hangisinin yamaçlarının daha dik olduğunu yazınız. Eş yükselti eğrilerinden yararlanarak gerekçelendiriniz.

6. Şekil 2'de Türkiye'nin uç noktaları ve bu noktalardan geçen paralel ve meridyenler gösterilmiştir.

Şekil 2. Türkiye'nin uç noktaları (şematik, ölçeksiz)

Kesikli çizgiler: Türkiye'nin uç noktalarından geçen paraleller (mavi) ve meridyenler (kırmızı)

6.1. Şekil 2'den yararlanarak Türkiye'nin **Ekvator'a** ve **başlangıç meridyenine** göre hangi yarım kürelerde bulunduğunu yazınız. Her birinin Türkiye'ye **bir** etkisini yazınız.

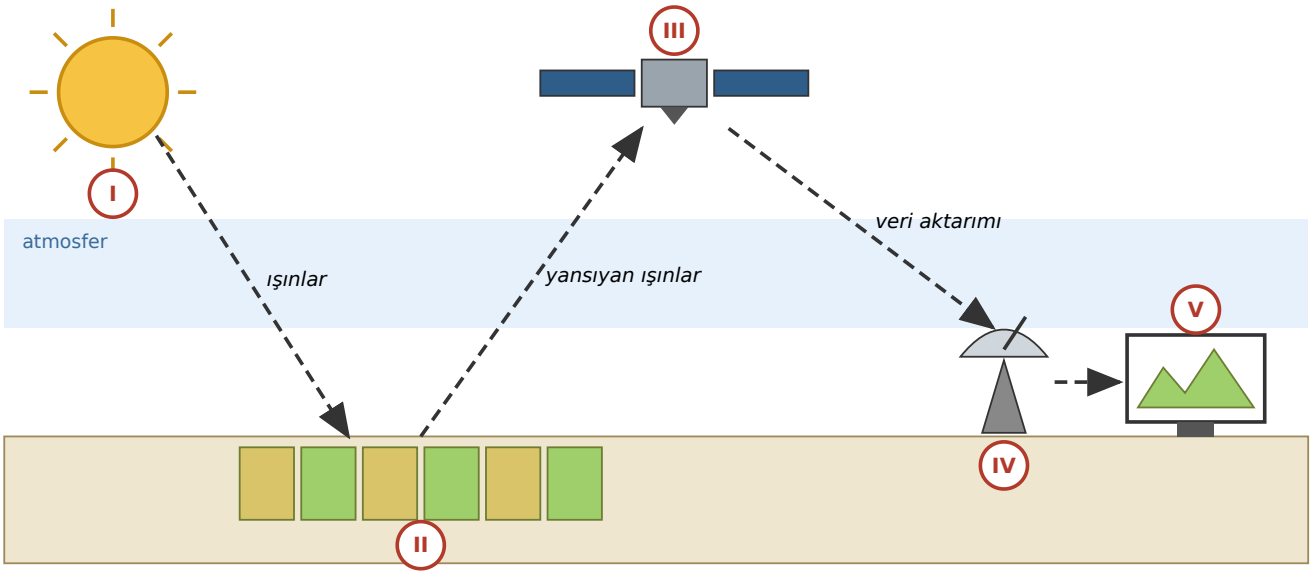
6.2. Bir öğrenci, iki paralel arasındaki uzaklığın yaklaşık 111 km olduğu bilgisinden yola çıkarak Türkiye'nin doğu ve batı uç noktaları arasındaki uzaklığı 19 × 111 = 2.109 km olarak bulmuştur. Öğrencinin hatasını açıklayınız. Gerçek uzaklığın bu değerden daha kısa mı daha uzun mu olduğunu yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.3. İstanbul'daki havalimanlarından kalkan uçaklarla Avrupa, Asya ve Afrika'daki pek çok kente birkaç saatlik uçuşla ulaşılabilmektedir. Bu nedenle farklı kıtalardaki iki kent arasında yolculuk eden birçok yolcu, İstanbul'da uçak değiştirerek (aktarma yaparak) yolculuğunu sürdürmektedir. İstanbul'un bir hava ulaşımı aktarma merkezi olmasını sağlayan **göreceli konum** özelliğini yazınız. Bu durumun Türkiye'ye sağladığı **iki** ekonomik katkıyı açıklayınız.

7. Bir il tarım müdürlüğü, kent çevresindeki tarım alanlarında ekilen ürünleri ve ürünlerin gelişimini uydu görüntüleriyle izlemektedir. Şekil 3'te bu çalışmada yararlanılan uzaktan algılama süreci gösterilmiştir.

Şekil 3. Bir tarım alanının uydudan izlenmesi

7.1. Şekil 3'te I–V ile numaralanmış aşamaların adlarını aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Aşama
I	
II	
III	
IV	
V	

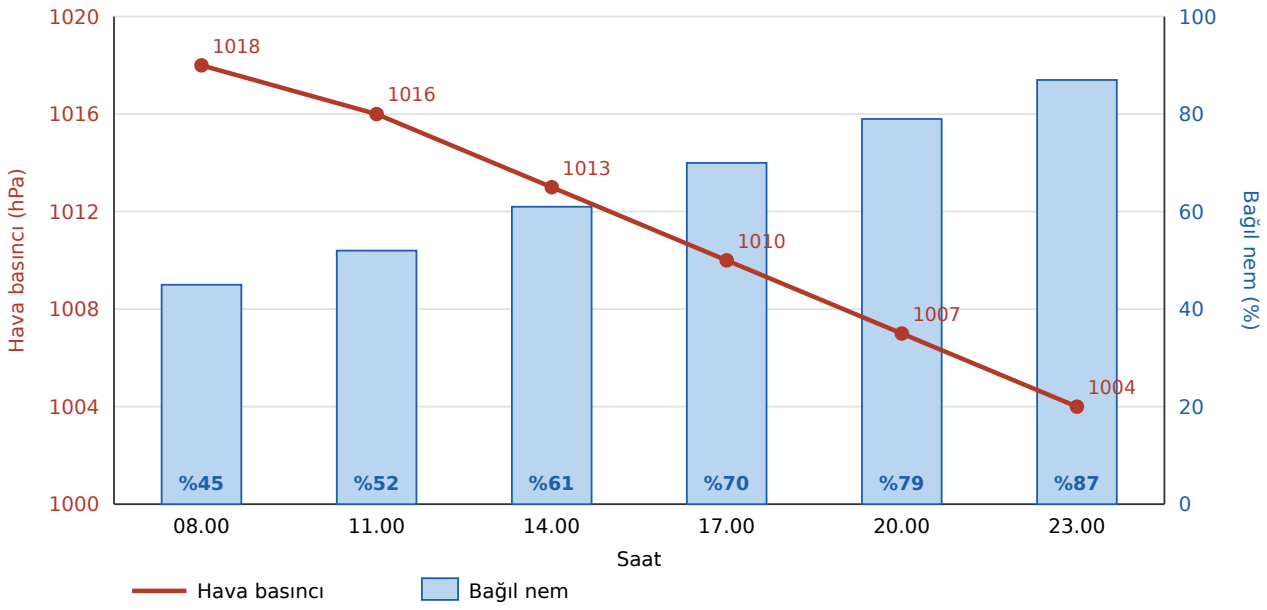
7.2. Aynı il, kentin dijital rehber haritasını coğrafi bilgi sistemleriyle hazırlamaktadır. Haritaya aktarılacak mekânsal verilerin **nokta**, **çizgi** ya da **alan** olarak gösterileceğini aşağıdaki tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

No	Mekânsal veri	Nokta / Çizgi / Alan
I	Eczaneler	
II	Tramvay hattı	
III	Kent parkları	
IV	Kentin içinden geçen dere	
V	Otobüs durakları	
VI	Organize sanayi bölgesi	

8. Bir öğrenci 14 Ekim günü evinin balkonuna koyduğu barometre ve nemölçerle üç saatte bir ölçüm yapmış, gökyüzünü ve rüzgârı da gözlemlemiştir. Ölçüm sonuçları Şekil 4'te, gözlemleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Şekil 4. 14 Ekim günü ölçülen hava basıncı ve bağıl nem (kurgusal veri)

Saat	Gökyüzü	Rüzgâr
08.00	Açık	Hafif, doğudan
11.00	Yüksekte ince, tüy biçimli bulutlar	Hafif, güneydoğudan
14.00	Bulutlar çoğalıyor ve kalınlaşıyor	Orta, güneyden
17.00	Güneş bulutların arkasında kaldı	Orta, güneybatıdan
20.00	Gökyüzü alçak ve koyu gri bulutlarla kapalı	Kuvvetli, güneybatıdan
23.00	Kapalı	Kuvvetli, güneybatıdan, ara ara sert esiyor

8.1. Öğrencinin gözlemlerine dayanarak ertesi sabah için bir hava tahmini yapınız. Tahmininizi Şekil 4'teki ve tablodaki gözlemlerden **iki** kanıtla destekleyiniz.

8.2. Ertesi gün için plan yapan aşağıdaki kişilerin, yaptığınız tahmine göre alması gereken **birer** önlemi yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **I.** Sabah erkenden küçük teknesiyle denize açılmayı planlayan bir balıkçı
- **II.** Açık alanda bir binanın çatı betonunu dökmeyi planlayan bir şantiye şefi
- **III.** Okula bisikletle gitmeyi planlayan bir öğrenci

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 5

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 5)

1. Bir lisenin coğrafya öğretmeni, öğrencilerinden proje ödevi için konu önerisi istemiştir. Öğrencilerin önerdiği konulardan bazıları aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Zeytin ağaçlarının Türkiye'deki dağılışının kış sıcaklıklarıyla ilişkisi
- **II.** Bir yanardağdan çıkan lavın içerdiği elementlerin kimyasal oranları
- **III.** Bir ilçede kış aylarında hava kirliliğinin vadi tabanındaki mahallelerde yoğunlaşması
- **IV.** Malazgirt Meydan Muharebesi'nin hangi yılda yapıldığı
- **V.** Kıyıdaki kum tepelerinin (kumulların) biçiminin hâkim rüzgâr yönüyle ilişkisi
- **VI.** Bir ilacın etken maddesinin insan vücudundaki etkisi

1.1. Önerilen konuların her birinin coğrafyanın inceleme alanına **girip girmediğini** aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Giriyor / Girmiyor
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

1.2. Coğrafyanın inceleme alanına girmeyen konulardan **birini** seçerek konuyu, coğrafyanın inceleme alanına girecek biçimde yeniden yazınız. Ardından coğrafyanın konusunu **doğal ortam, beşerî ortam** ve **etkileşim** kavramlarını kullanarak tek cümleyle tanımlayınız.

2. Kurgusal Sarıada'da bir üniversitenin coğrafya bölümü üç yıl sürecek bir araştırma projesi başlatmıştır. Projede altı çalışma grubu aşağıdaki konuları incelemektedir.

- **I.** Adadaki köylerin kuruluş yerleri ve taş evlerin yapım özellikleri
- **II.** Son elli yılda adadan anakaraya göç edenlerin yaş ve cinsiyet yapısı
- **III.** Adanın güneyindeki tuz gölünün su seviyesinde ve tuzluluğunda görülen mevsimlik değişim
- **IV.** Zeytinliklerin bulunduğu kırmızı renkli toprakların oluşumu ve özellikleri
- **V.** Adada konuşulan yerel ağız, düğün gelenekleri ve yöresel yemekler
- **VI.** Ada ile anakara arasındaki feribot seferlerinin balıkçılık ve zeytin ticaretine etkisi

2.1. Her çalışma grubunun konusunun coğrafyanın hangi **alt dalına** ait olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

No	Alt dal
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

2.2. Çalışma grupları verilerini aşağıdaki yollarla toplayıp işlemiştir.

- **a.** Nüfus sayımı sonuçlarından yaş gruplarının oranları hesaplanmış ve bu oranlarla grafikler hazırlanmıştır.
- **b.** Tuz gölünün 1995 ve 2025 yıllarında uydudan alınan görüntülerindeki kıyı çizgileri karşılaştırılmıştır.
- **c.** Köylerin konumları ile yükselti, eğim ve su kaynakları katmanları bilgisayar programında üst üste çakıştırılarak yeni yerleşim için uygun alanlar sorgulanmıştır.
- **d.** Arazide ölçülen zeytinlik sınırları belirli bir oranda küçültülerek kâğıda aktarılmış, harita lejantı hazırlanmıştır.

Her işlemde kullanılan **coğrafi tekniği** aşağıdaki tabloya yazınız.

İşlem	Coğrafi teknik
a	
b	
c	
d	

3. Kurgusal Yenidere Mahallesi'nde muhtarlık, olası bir depremden sonra mahalle halkının güvenle toplanabileceği bir **acil toplanma alanı** belirlemek istemektedir. Bunun için üç aday alan incelenmiş, bulgular aşağıdaki tabloya yazılmıştır.

Aday alan	Zemin ve arazi	Çevresi	Ulaşım ve altyapı
A	Dere kenarındaki park; gevşek alüvyal dolgu zemin, düz	Etrafı sekiz katlı apartmanlarla çevrili	Mahalle merkezine 300 m; tek ve dar bir sokakla ulaşılıyor
B	Okul bahçesi ve yanındaki boş arazi; sağlam kaya zemin, düz	Yakınında yıkıldığında alana düşebilecek yüksek yapı yok	Mahalle merkezine 600 m; iki ana caddeye açılıyor; su ve elektrik bağlantısı var
C	Yamaçtaki çayırlık; eğim fazla, eski heyelan izleri var	Çevresi boş	Mahalle merkezine 400 m; yalnız patikayla ulaşılıyor; altyapı yok

3.1. Acil toplanma alanı olarak hangi aday alanın seçilmesi gerektiğini yazınız. Seçiminizi tablodaki bilgilere dayanan **üç** mekânsal ölçütle gerekçelendiriniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.2. Bu karar sürecinde mahalle halkının coğrafya bilgisine sahip olmasının önemini **iki** yönden açıklayınız.

4. "Coğrafya biliminin gelişimi" konulu bir sunum hazırlayan bir öğrenci, genel ağda okuduğu bir yazıdan not kartına yalnızca şu cümleyi yazmıştır:

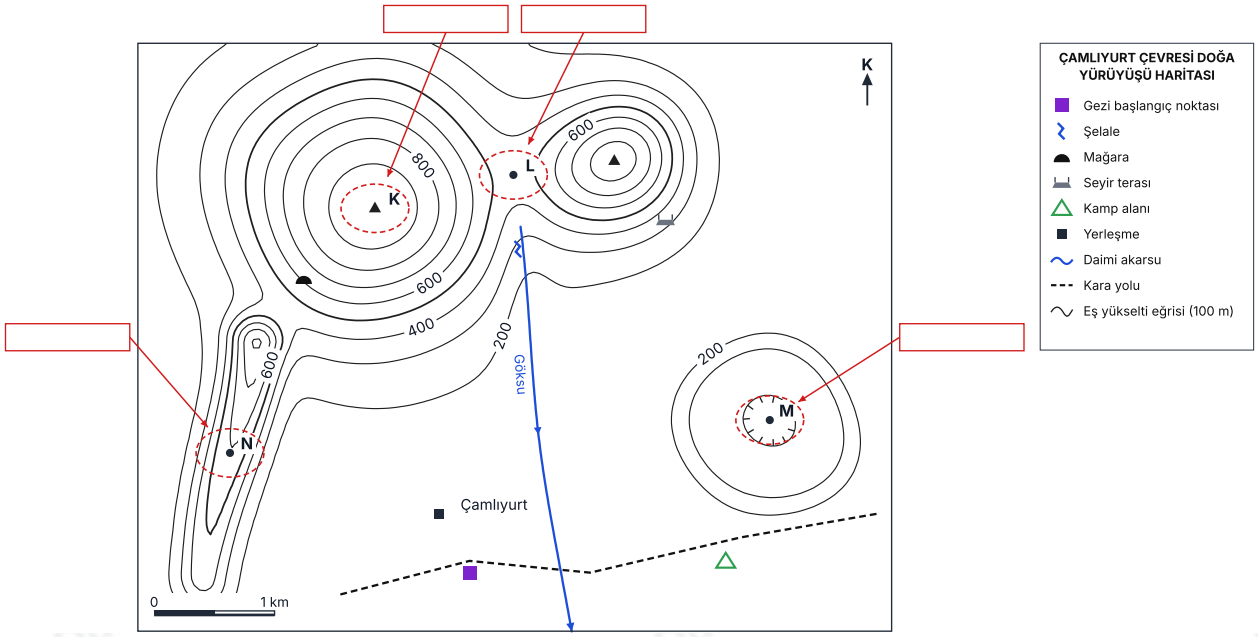
> *"Piri Reis, ilk dünya haritasını 1513 yılında çizmiştir. (internetten)"*

4.1. Bu notun sunumda kaynağa dayalı bir bilgi olarak kullanılabilmesi için not kartına kaydedilmesi gereken **dört** künye bilgisini yazınız. Bilgi toplarken künye kaydetmenin neden gerekli olduğunu açıklayınız.

4.2. Öğrenci sunumuna **Kaşgarlı Mahmud**, **Kâtip Çelebi** ve **Vidal de la Blache** hakkında bilgi eklemek istemektedir. Bu bilim insanlarının her birinin yaşadığı **tarihî çağı** ve coğrafya bilimine **bir** katkısını yazınız.

5. Şekil 1'de kurgusal Çamlıyurt çevresinin doğa yürüyüşü haritası verilmiştir. Haritadan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Şekil 1

5.1. Haritada K, L, M ve N ile gösterilen yerlerin yer şekli adlarını haritadaki boş kutulara yazınız.

5.2. Aşağıdaki tabloda verilen yerlerin birbirine göre hangi **yönde** bulunduğunu yazınız.

Yer	Yön
Mağara, Çamlıyurt'un	
L noktası, K noktasının	
Kamp alanı, M noktasının	
Seyir terası, Başlangıç noktasının	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

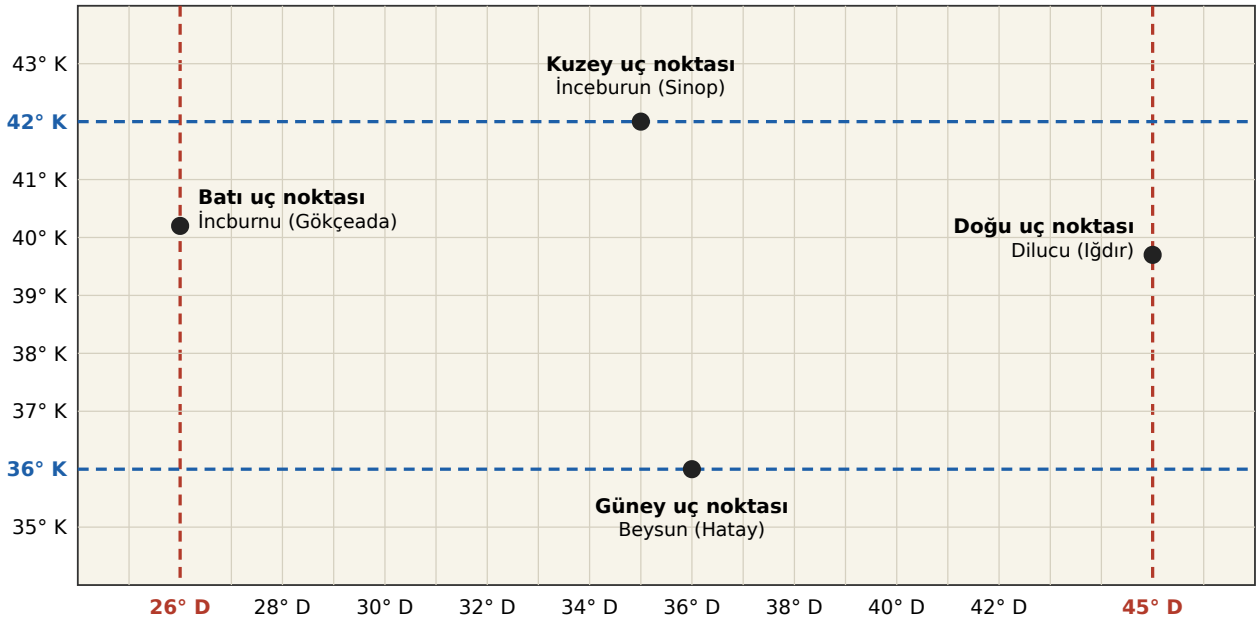
5.3. Aşağıdaki yerlerin hangi iki eş yükselti eğrisi arasında bulunduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

Yer	Yükselti aralığı (m)
Başlangıç	
Şelale	
Mağara	
Seyir terası	

5.4. K tepesi ile L boyunun doğusundaki tepeden hangisinin yamaçlarının daha dik olduğunu yazınız. Eş yükselti eğrilerinden yararlanarak gerekçelendiriniz.

6. Şekil 2'de Türkiye'nin uç noktaları ve bu noktalardan geçen paralel ve meridyenler gösterilmiştir.

Şekil 2. Türkiye'nin uç noktaları (şematik, ölçeksiz)

Kesikli çizgiler: Türkiye'nin uç noktalarından geçen paraleller (mavi) ve meridyenler (kırmızı)

6.1. Şekil 2'den yararlanarak Türkiye'nin **Ekvator'a** ve **başlangıç meridyenine** göre hangi yarım kürelerde bulunduğunu yazınız. Her birinin Türkiye'ye **bir** etkisini yazınız.

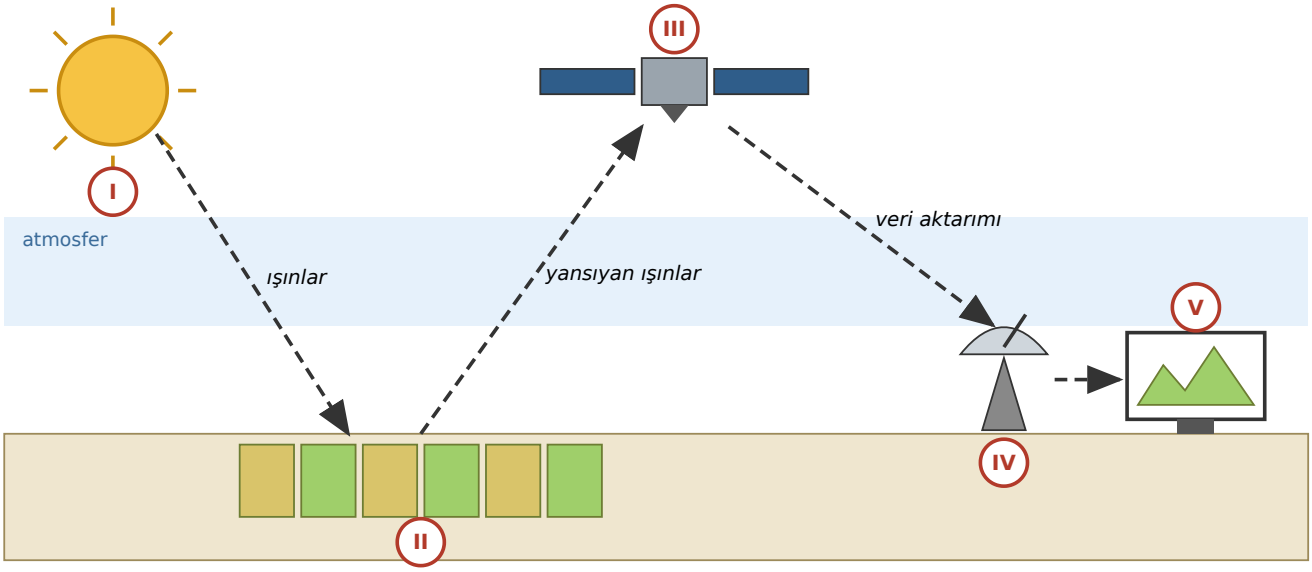
6.2. Bir öğrenci, iki paralel arasındaki uzaklığın yaklaşık 111 km olduğu bilgisinden yola çıkarak Türkiye'nin doğu ve batı uç noktaları arasındaki uzaklığı 19 × 111 = 2.109 km olarak bulmuştur. Öğrencinin hatasını açıklayınız. Gerçek uzaklığın bu değerden daha kısa mı daha uzun mu olduğunu yazınız.

6.3. İstanbul'daki havalimanlarından kalkan uçaklarla Avrupa, Asya ve Afrika'daki pek çok kente birkaç saatlik uçuşla ulaşılabilmektedir. Bu nedenle farklı kıtalardaki iki kent arasında yolculuk eden birçok yolcu, İstanbul'da uçak değiştirerek (aktarma yaparak) yolculuğunu sürdürmektedir. İstanbul'un bir hava ulaşımı aktarma merkezi olmasını sağlayan **göreceli konum** özelliğini yazınız. Bu durumun Türkiye'ye sağladığı **iki** ekonomik katkıyı açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

7. Bir il tarım müdürlüğü, kent çevresindeki tarım alanlarında ekilen ürünleri ve ürünlerin gelişimini uydu görüntüleriyle izlemektedir. Şekil 3'te bu çalışmada yararlanılan uzaktan algılama süreci gösterilmiştir.

Şekil 3. Bir tarım alanının uydudan izlenmesi

7.1. Şekil 3'te I–V ile numaralanmış aşamaların adlarını aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Aşama
I	
II	
III	
IV	
V	

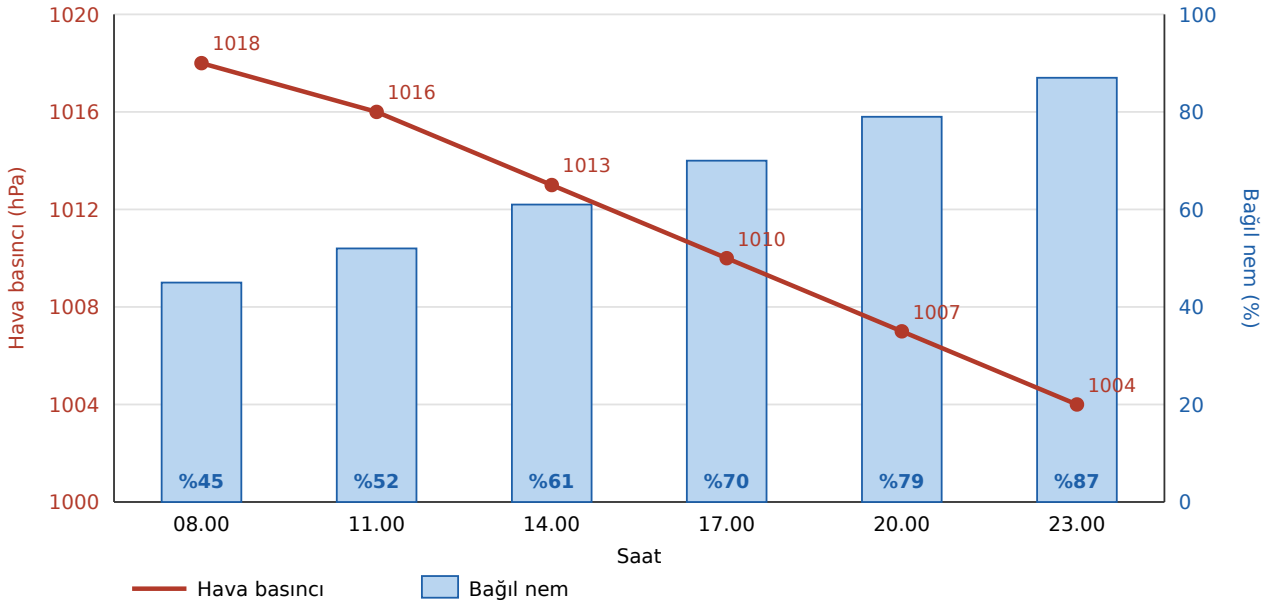
7.2. Aynı il, kentin dijital rehber haritasını coğrafi bilgi sistemleriyle hazırlamaktadır. Haritaya aktarılacak mekânsal verilerin **nokta**, **çizgi** ya da **alan** olarak gösterileceğini aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Mekânsal veri	Nokta / Çizgi / Alan
I	Eczaneler	
II	Tramvay hattı	
III	Kent parkları	
IV	Kentin içinden geçen dere	
V	Otobüs durakları	
VI	Organize sanayi bölgesi	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

8. Bir öğrenci 14 Ekim günü evinin balkonuna koyduğu barometre ve nemölçerle üç saatte bir ölçüm yapmış, gökyüzünü ve rüzgârı da gözlemlemiştir. Ölçüm sonuçları Şekil 4'te, gözlemleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Şekil 4. 14 Ekim günü ölçülen hava basıncı ve bağıl nem (kurgusal veri)

Saat	Gökyüzü	Rüzgâr
08.00	Açık	Hafif, doğudan
11.00	Yüksekte ince, tüy biçimli bulutlar	Hafif, güneydoğudan
14.00	Bulutlar çoğalıyor ve kalınlaşıyor	Orta, güneyden
17.00	Güneş bulutların arkasında kaldı	Orta, güneybatıdan
20.00	Gökyüzü alçak ve koyu gri bulutlarla kapalı	Kuvvetli, güneybatıdan
23.00	Kapalı	Kuvvetli, güneybatıdan, ara ara sert esiyor

8.1. Öğrencinin gözlemlerine dayanarak ertesi sabah için bir hava tahmini yapınız. Tahmininizi Şekil 4'teki ve tablodaki gözlemlerden **iki** kanıtla destekleyiniz.

8.2. Ertesi gün için plan yapan aşağıdaki kişilerin, yaptığınız tahmine göre alması gereken **birer** önlemi yazınız.

- **I.** Sabah erkenden küçük teknesiyle denize açılmayı planlayan bir balıkçı
- **II.** Açık alanda bir binanın çatı betonunu dökmeyi planlayan bir şantiye şefi
- **III.** Okula bisikletle gitmeyi planlayan bir öğrenci

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	COĞ.9.1.1. Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
2	COĞ.9.1.1. Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
3	COĞ.9.1.2. Örnek olay, olgu veya konu üzerinden mekânsal düşünme ile coğrafya öğrenmenin önemini çözümleyebilme	SBAB7. Mekânsal Düşünme; KB2.4. Çözümleme
4	COĞ.9.1.3. Coğrafya biliminin gelişimi hakkında bilgi toplayabilme	KB2.8. Bilgi Toplama
5	COĞ.9.2.1. Harita uygulamaları yapabilme	SBAB10. Harita
6	COĞ.9.2.2. Türkiye'nin konum özelliklerini algılayabilme	SBAB7.1. Konum Algılama
7	COĞ.9.2.3. Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
8	COĞ.9.3.1. Hava olaylarının günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilme	KB2.11. Gözleme Dayalı Tahmin Etme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	5.4	6.1	6.2	6.3	7.1	7.2	8.1	8.2	Toplam
6	6	6	6	8	5	5	6	4	4	4	4	4	4	5	5	6	6	6	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Her doğru satır 1 puan: I giriyor (bitki dağılışı–iklim ilişkisi); II girmiyor (kimyanın konusu, mekânsal boyutu yok); III giriyor (hava olayı–yer şekli–yerleşme ilişkisi); IV girmiyor (yalnız tarih bilgisi, mekânla ilişki kurulmamış); V giriyor (yer şekli–rüzgâr ilişkisi); VI girmiyor (tıp ve eczacılığın konusu). **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

1.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Yeniden yazılan konu (3 puan): konuya "nerede, neden orada, çevreyle nasıl etkileşiyor" boyutu eklenmelidir. Örnekler: II → "Volkanik toprakların yayıldığı alanlarda bağcılığın dağılışı" ya da "Lav akıntılarının çevresindeki yerleşmelere etkisi"; IV → "Malazgirt Ovası'nın yer şekillerinin savaşın gidişine etkisi"; VI → "Bir ilacın hammaddesi olan bitkinin yetiştiği alanların dağılışı" ya da "Bir hastalığın illere göre dağılışı". Tanım (3 puan): Coğrafya; doğal ortam ile beşerî ortamı, bu ortamlar arasındaki karşılıklı etkileşimi ve bunların yeryüzündeki dağılışını inceleyen bilimdir. Üç kavramın birlikte ve doğru kullanılması tam puan. **KISMİ PUAN:** Konu mekânla ilişkilendirilmiş ama hâlâ başka bir bilimin konusu gibi kalmışsa 1 puan; tanımda kavramlardan biri eksikse 2, ikisi eksikse 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da coğrafyanın konusuna girmeyen bir yeniden yazım.

2.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Her doğru satır 1 puan: I yerleşme coğrafyası (mesken tipleri; kültürel coğrafya da kabul); II nüfus coğrafyası; III hidrografya; IV toprak coğrafyası; V kültürel coğrafya; VI ekonomik coğrafya. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da coğrafya alt dalı olmayan bilim adları (demografi, limnoloji vb.).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her doğru satır 1,5 puan: a niceleme (istatistik) yöntemleri; b uzaktan algılama; c coğrafi bilgi sistemleri (CBS); d haritalama. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1,5 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

3.1. TAM PUAN (8 PUAN)

B alanı (2 puan). Ölçütler (her biri 2 puan, en fazla 6):

- Zemin: B sağlam kaya zemindir; A'nın gevşek alüvyal dolgu zemini depremde sarsıntıyı artırır ve sıvılaşabilir.
- Çevredeki yapılar: B'nin yakınında yıkılıp alana düşebilecek yüksek yapı yoktur; A apartmanlarla çevrilidir.
- Eğim ve doğal risk: B düzdür; C'nin eğimi fazladır, heyelan izleri depremde kayma tehlikesi olduğunu gösterir; A dere kenarında olduğu için taşkın riski taşır.
- Erişilebilirlik ve altyapı: B iki ana caddeye açılır, kurtarma araçları ulaşabilir; su ve elektrik vardır. A'ya tek dar sokakla, C'ye patikayla ulaşılır. Uzaklık (600 m) tek başına ölçüt sayılmaz; "daha uzak ama daha güvenli" değerlendirmesi ek puan gerektirmez. **KISMİ PUAN:** Alan doğru, ölçüt tabloyla ilişkilendirilmeden genel ifadeyle ("güvenli olduğu için") verilirse her biri 1 puan. **SIFIR PUAN:** A ya da C'yi seçmek veya boş.

3.2. TAM PUAN (5 PUAN)

Her yön 2,5 puan. Kabul edilenler: coğrafya bilgisine sahip bireyler yaşadıkları yerin zemin, eğim, akarsu gibi doğal özelliklerini tanıyarak afet riskini doğru değerlendirir; güvenli yer seçimiyle can ve mal kaybı azalır; toplanma alanının neden orada olduğunu bilen halk karara uyar, afet anında doğru yere yönelir; doğal kaynakları ve mekânı (boş alanları) bilinçli kullanır, yanlış yapılaşmaya karşı çıkar; sorunlara mekânsal düşünerek çözüm üretir. **KISMİ PUAN:** Yön yazılıp açıklanmazsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da coğrafya bilgisiyle ilişkisiz cevap.

4.1. TAM PUAN (5 PUAN)

Künye bilgileri (her biri 1 puan, en fazla 4): yazarın adı; yazının / eserin başlığı; yayın ya da yazılma tarihi; yayımlandığı sitenin, derginin veya yayınevinin adı; genel ağ adresi; erişim (okunma) tarihi; sayfa numarası. Gereklilik (1 puan): bilginin nereden alındığını göstererek doğruluğunun başkalarınca sınanmasını sağlar; aynı kaynağa yeniden ulaşmayı kolaylaştırır; emeğe saygı gösterilmiş, intihal önlenmiş olur; yazarın uzmanlığına bakılarak kaynağın güvenilirliği değerlendirilebilir. **KISMİ PUAN:** Her doğru künye bilgisi 1 puan; "internetten" gibi genel ifade puan almaz. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

4.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her bilim insanı 2 puan (çağ 1, katkı 1). Kaşgarlı Mahmud: Orta Çağ (11. yüzyıl). *Divânu Lugâti't-Türk* adlı eserinde Türk boylarının yaşadığı yerleri gösteren daire biçimli bir dünya haritası çizmiş; boyların yerleşim alanları hakkında bilgi vermiştir. Kâtip Çelebi: Yeni Çağ (17. yüzyıl). *Cihannüma* adlı eserinde Doğu ve Batı kaynaklarındaki coğrafya bilgilerini bir araya getirmiş, ülkeleri ve bölgeleri haritalarla tanıtmıştır; eser İbrahim Müteferrika matbaasında basılmıştır. Paul Vidal de la Blache: Yakın Çağ (19. yüzyıl sonu – 20. yüzyıl başı). Fransız coğrafyacı; beşerî coğrafyanın kurucularından sayılır; insanın doğal ortamın sunduğu olanaklar

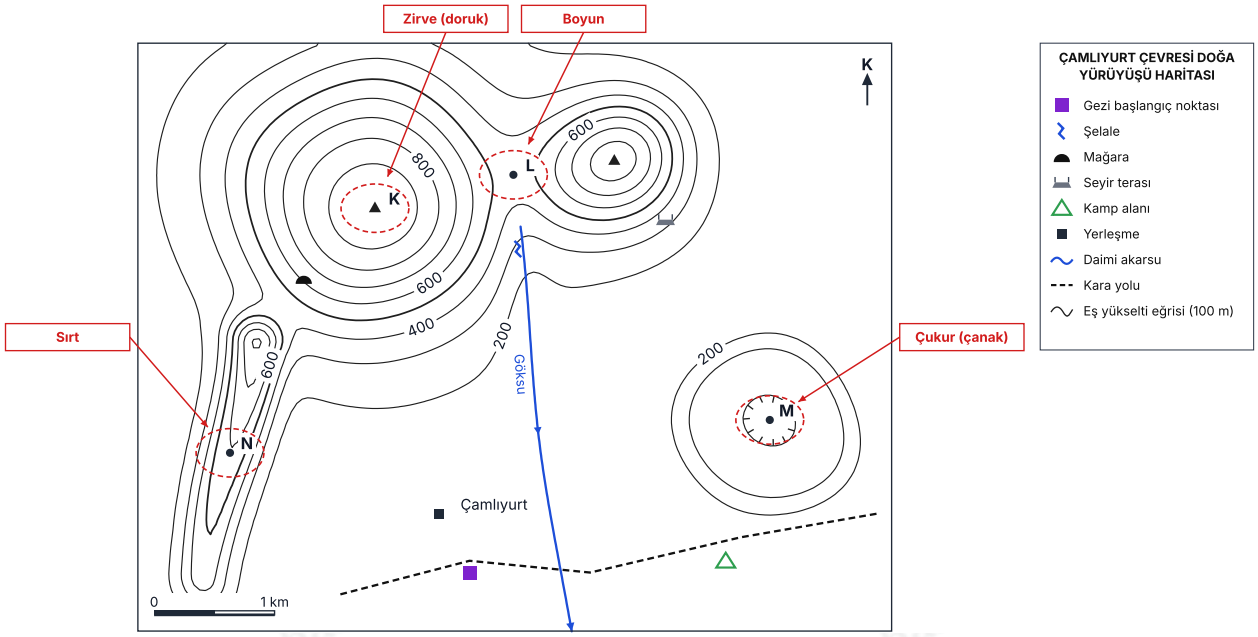
© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

arasından seçim yaparak yaşam biçimini kurduğunu savunan olasılıkçı (posibilist) yaklaşımı geliştirmiş, bölgesel coğrafya çalışmalarına öncülük etmiştir. **KISMİ PUAN:** Yalnız çağ ya da yalnız katkı doğruysa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da bilim insanlarını karıştırmak.

5.1. TAM PUAN (4 PUAN)

Her doğru kutu 1 puan: K zirve (doruk, tepe); L boyun (eyer); M çukur (kapalı çanak, çentikli eğri); N sırt.

Şekil 1

KISMİ PUAN: Her doğru kutu 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

5.2. TAM PUAN (4 PUAN)

Her doğru satır 1 puan (hesap.json yönleri): Mağara, Çamlıyurt'un kuzeybatısında; L, K'nin doğusunda; Kamp alanı, M'nin güneyinde; Seyir terası, Başlangıç noktasının kuzeydoğusunda. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan; komşu ara yön (ör. Mağara için batı, Seyir terası için kuzey) yarım puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

5.3. TAM PUAN (4 PUAN)

Her doğru satır 1 puan: Başlangıç 200 m eğrisinin altında (100–200 m; haritadaki en alçak eğri 200 m olduğundan "0–200 m" ya da "200 m'den alçak" da kabul) (155 m); Şelale 200–300 m (279 m); Mağara 600–700 m (615 m); Seyir terası 300–400 m (337 m). Parantez içindeki değerler motorun hesapladığı gerçek yükseltilerdir; öğrenciden aralık beklenir. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

5.4. TAM PUAN (4 PUAN)

Doğudaki (zirvesi 860 m, L boynunun doğusundaki) tepe (2 puan). Gerekçe (2 puan): bu tepede eş yükselti eğrileri birbirine daha yakındır; kısa yatay mesafede aynı yükselti farkı aşıldığı için eğim fazladır. (hesap.json: doğudaki tepenin yamaç eğimleri yaklaşık %49–65, K tepesininki yaklaşık %32–36.) **KISMİ PUAN:** Tepe doğru, gerekçe "çizgiler sık" düzeyinde kalırsa 3 puan. **SIFIR PUAN:** K tepesi ya da boş.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.1. TAM PUAN (4 PUAN)

Her yarım küre 2 puan (yarım küre 1, etki 1). Ekvator'a göre kuzey yarım küre (36°–42° K): güneş ışınları öğle vakti güneyden gelir, bu nedenle güneye bakan yamaçlar daha sıcaktır ve binalar güneye yönlendirilir; 21 Haziran'da en uzun gündüz, 21 Aralık'ta en kısa gündüz yaşanır; yaz mevsimi haziran–ağustos aylarındadır. Başlangıç meridyenine göre doğu yarım küre (26°–45° D): yerel saat, başlangıç meridyeninin (Greenwich) yerel saatinden ileridir; güneş Türkiye'de Londra'dan daha önce doğar. **KISMİ PUAN:** Yarım küre doğru, etkisi yazılmazsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da güney/batı yarım küre.

6.2. TAM PUAN (4 PUAN)

Hata (3 puan): 111 km iki paralel arasındaki uzaklıktır; iki meridyen arasındaki uzaklık ise Ekvator'da yaklaşık 111 km olup kutuplara doğru meridyenler birbirine yaklaştığı için azalır. Türkiye'nin enlemlerinde 1° boylam yaklaşık 85–90 km'dir. Sonuç (1 puan): gerçek uzaklık daha kısadır (yaklaşık 19 × 86 ≈ 1.640 km). **KISMİ PUAN:** "Daha kısa" yazılıp neden açıklanmazsa 1 puan; meridyenlerin kutuplarda birleştiği belirtilip uzaklıkla ilişkilendirilmezse 2 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da "daha uzun".

6.3. TAM PUAN (5 PUAN)

Göreceli konum özelliği (1 puan): Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine yaklaştığı yerde, kıtalar arası hava, kara ve deniz ulaşım yollarının kesişim alanında bulunması (kıtalar arasında köprü konumu). Ekonomik katkılar (her biri 2 puan): havayolu şirketlerinin ve havalimanının gelirinin artması; havacılık, bakım, ikram, otelcilik gibi sektörlerde istihdamın artması; aktarma yolcularının şehirde konaklamasıyla turizm gelirinin artması; hava kargo taşımacılığıyla ihracatın kolaylaşması; Türkiye'nin uluslararası ticaret ve ulaşımdaki öneminin artması. **KISMİ PUAN:** Katkı yazılıp açıklanmazsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Mutlak konum özelliği yazmak ya da boş.

7.1. TAM PUAN (5 PUAN)

Her doğru satır 1 puan: I enerji kaynağı (Güneş); II hedef / yeryüzündeki nesne (ışınları yansıtan tarım alanı); III algılayıcı (sensör) taşıyan uydu; IV yer alıcı istasyonu (verilerin alınması); V verilerin bilgisayarda işlenmesi, görüntü ve haritaya dönüştürülüp kullanıcı tarafından yorumlanması. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan; yalnız nesne adı yazılıp aşamadaki işlevi belirtilmezse ("tarla", "anten") yarım puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

7.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her doğru satır 1 puan: I nokta; II çizgi; III alan; IV çizgi; V nokta; VI alan. **KISMİ PUAN:** Her doğru satır 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

8.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Tahmin (2 puan): ertesi sabah hava kapalı, yağışlı ve rüzgârlı (fırtınamsı) olacaktır. Kanıtlar (her biri 2 puan, en fazla 4): hava basıncı 08.00–23.00 arasında 1018 hPa'dan 1004 hPa'ya, 14 hPa düşmüştür (alçak basınç yaklaşmaktadır); bağıl nem %45'ten %87'ye yükselmiştir (hava yağışa yetecek kadar nem kazanmıştır); yüksek ince bulutların ardından bulutlar kalınlaşıp alçalmış, gökyüzü kapanmıştır; rüzgâr doğudan güneybatıya dönmüş ve kuvvetlenmiştir. **KISMİ PUAN:** Kanıt sayısal değer ya da gözlemle desteklenmeden ("basınç değişti") yazılırsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Açık ve sakin hava tahmini ya da boş.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

8.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her kişi 2 puan; önlem tahminle (yağış, kuvvetli rüzgâr, dalga) ilişkili olmalıdır. I balıkçı: denize açılmayı ertelemek; teknesini limanda sağlam bağlamak; meteorolojinin denizcilere yönelik uyarılarını takip etmek. II şantiye şefi: beton dökümünü yağışsız bir güne ertelemek; dökülecekse üzerini naylon örtüyle korumak; kuvvetli rüzgâra karşı vinç çalışmalarını durdurmak, iskeledeki malzemeleri sabitlemek. III öğrenci: bisiklet yerine toplu taşıma kullanmak ya da yürümek; yağmurluk giymek; kaygan yol ve sert rüzgâra karşı dikkatli olmak. **KISMİ PUAN:** Tahminle ilişkilendirilmeyen genel önlem ("dikkatli olmak") 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ilgisiz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif